

Voel de pijn van de man met de bierbuik

Theater Venlo, door Wunderbaum. Gezien 20/6, Speelplek Venlo. Aldaar t/m 27 juni. Tournee dit najaar. Inl. maaspoort.nl. ●●●●

DOOR HERIEN WENSINK

Ga naar *Venlo* en je krijgt Nederland te zien. Maar pas op: het is geen fraai plaatje. Theatergroep Wunderbaum verbeeldt op nietsontziende wijze de angst en ontredde die veel Nederlanders momenteel in de armen van Geert Wilders drijft. Maar het theatercollectief toont ook de – begrijpelijke – oorzaken: losgeslagen jeugd, falend onderwijs, misstanden in de zorg.

Venlo speelt zich af op een feest van de gemeente na de onthulling van een nieuw standbeeld, een sneeuwwitte ijsschots, dat de open houding van Venlo in een geglobaliseerde maatschappij moet symboliseren. Op het feest zijn ook de wethouder van cultuur, de belangrijkste financier van het werk, de korpschef van de politie, een lerares van de plaatselijke school en hun aanhang aanwezig. De politieagent waakt over zijn forse, vroegrijpe puberdochters in hotpants, de lerares bemoedert haar seniele moeder en de wethouder heeft zelf het een en ander te stellen met haar ongrijpbare zoon. Als het bier rijkelijk heeft gevloeid en hun problemen zich steeds openlijker manifesteren, loopt het feest gierend uit de hand.

Wunderbaum koos *Venlo*, waar Wilders vandaan komt, als decor voor een parabel over het onvermogen van de 'oude politiek' om om te gaan met de wanhoop van het volk, en hoe dat volk vervolgens wraak neemt. De wethouder is vol idealen over de bindende functie van kunst in de samenleving, maar heeft geen passend antwoord op de problemen waarmee de gemeenschap zich ziet geconfronteerd. Ze waagt het om 50.000 euro gemeenschapsgeld aan het abstracte kunstwerk uit te geven, terwijl de moeder van de lerares in het verzorgingstehuis in een vuile luier loopt, en de politiemann zijn dochters ziet verworden tot onnozele sletbakken, die leeftijdgenootjes opgeilen op straat. De lerares heeft haar geloof in het onderwijs al lang geleden verloren.

Gaandeweg het feest wordt hun wanhoop groter en verandert in een helse woede, die zich keert tegen de onmachtige wethouder (Marleen Scholten). In de ijzingwekkende slotscène wordt zij door haar radeloze achterban uitge-

Acteurs van Wunderbaum en amateurs tijdens het zingen van het lied 'Steh auf!' in de voorstelling 'Venlo'. Foto Fred Debrock

schakeld, en verliest de democratie.

Het stuk had zich in elke middele grote Nederlandse provinciestad kunnen afspelen. Maar *Venlo* biedt hilarische theatrale mogelijkheden. Het carnaval, het dialect, de Duitse liedjes, de dorpsfanfare; Wunderbaum maakt er dankbaar gebruik van. Op de campingtafels in de feesttent verschijnen grote pullen bier en staan bordjes koude knakworst. Iedere paar seconden wordt weer ingehaakt voor de volgende schlager. Het 'bier en tietten' is niet van de lucht. Dat ver-

oorzaakt in eerste instantie een ongemakkelijk gevoel: gaan we deze volkscultuur nu even lekker intellectueel-elitair afzeiken? Wunderbaum trapt niet in die val.

Zeker, er worden tenenkrommende uitwassen getoond, maar dan kantelt het beeld weer net op tijd, en ontstaat ruimte voor erbarmen. Zelfs na een pijnlijk gênante vertoning van de politiemann (Walter Bart) resteert naast walging nog iets van sympathie. We hebben zijn omstandigheden zo goed leren kennen dat we wel begrip moeten hebben.

De toon van *Venlo* is hard, zonder hoop, maar met mededogen – dat is knap, en cruciaal voor het slagen van dit stuk. Met een al te elitaire afwijzing van de dolende middenklasse had de groep haar eigen pijnlijke cultuurkritiek onschadelijk gemaakt. Nu is deze eerlijk, waarachtig en relevant – en komt aan als een mokerslag. Het helpt dat de personages geen karikaturen zijn, waardoor het moeilijker is om afstand van ze te nemen, om ze te ridiculiseren. Hun pijn is echt, en het zijn geen domme, volkse types. Ze praten als de

'elite'. Teksten van PvdA-denker René Couperus, publicist Bas Heijne, toneelschrijver Werner Schwab en politiek filosoof John N. Gray dienden als inspiratie. Een confronterend besef: dit zijn geen boeren, dit zijn wij.

Ijzersterk is wat dat betreft de rol van de onderwijzeres (Maartje Remmers), die alle overbekende onderbuikgevoelens spuit, maar zo knap geformuleerd en overtuigend, dat je er volledig in meegaat. Over de hele linie wordt sterk geacteerd; ook Marleen Scholten als de gedesilluseerde wethouder

verdient lof.

Venlo is een bikkelharde aanklacht, die talloze urgente thema's aansnijdt en weinigen onberoerd zal laten. Mooi, ontroerend, hartverscheurend is het, dat onder de compromisloze kritiek steeds de liefde voor het onderwerp – de gewone man? De mens? De Nederlander? – voelbaar blijft. De groep oordeelt hard, maar blijft integer.

Venlo is een waagstuk; een gedurfde poging actueel, geëngageerd en relevant theater te maken. En Wunderbaum slaagt daar in glansrijk.